

Til Miljø- og Fødevareklagenævnet
Nævnenes Hus
8800 Viborg

9. november 2025

**Foreningen Bornholm ønsker som klageberettiget at klage over den pr 14. oktober 2025 meddelte dispensation efter Naturbeskyttelseslovens § 18 (omhandlende fortidsmindebeskyttelseslinjer) til etablering af en solcellepark ved Kildevad, Østerlars, matrikel nr. 36a, Østerlarsker.
Sagsnr. 23/2539, Bornholms Regionskommune (BRK).**

Formål og baggrund

Ifølge Naturbeskyttelseslovens § 18, stk. 1 må der ikke foretages ændringer i tilstanden af arealet inden for 100 m fra fortidsminder. Formålet med forbuddet mod tilstandsændring er, at sikre fortidsmindernes værdi som landskabelementer, og samtidig sikre de arkæologiske lag i området omkring fortidsminderne, da der ofte er særlig mange kulturhistoriske levn i områderne omkring de fredede fortidsminder.

Varige tilstandsændringer

Foreningen Bornholm finder, at der i forbindelse med opførelsen af solcelleparken på 22 ha vil blive foretaget væsentlige og varige tilstandsændringer; både med omfattende jordarbejder i dybden, og anlægsarbejder i højden (3,5 m til 5,5 m), i forbindelse med etablering. Dette mener Foreningen Bornholm vil påvirke fortidsmindernes landskabelige værdi, og vil udgøre en betydelig risiko for arkæologiske lag med kulturhistoriske værdier.

Mulighed for dispensation i særlige tilfælde

Naturbeskyttelseslovens § 65, stk 2 giver mulighed for at der dispenseres fra § 18 i særlige tilfælde.

Foreningen Bornholm lægger til grund for sin klage, at Bornholms Museum i et høringssvar pr 22.5.2023 anfører, at der ”indenfor projektområdet (*hvor solcelleanlægget skal opføres, red.*) er beskyttede fortidsminder, to bopladsområder og en uafklaret højsignatur” (*mulig ekstra gravhøj, red.*).

Projektområdet, hvor solcelleanlægget ønskes opført, skal ses i sammenhæng med det tilstødende fredede område (1955) med gravplads på Bøgebjerg, hvor et yderligere areal blev fredet i 1999 for at beskytte fortidsagre.

Den samfundsmæssige værdi gør ikke projektet til ”et særligt tilfælde”

Bornholms Regionskommune anfører i deres meddelelse om dispensation, at man i forbindelse med opførelse af solcelleparken ønsker at beskytte grundvandet og drikkevandsboringer i området mod især nitrat.

Foreningen Bornholm finder, at beskyttelse af drikkevandet kan foretages på andre og – for fortidsminderne - mere skånsomme måder end ved opførelse af et solcelleanlæg; samme effekt kan f.eks. opnås ved aftaler med lodsejere om ophør med brug af pesticider, nitratholdig gødning, og ophør af landbrugsdrift.

Så vidt Foreningen Bornholm er bekendt, er sådanne aftaler allerede indgået, og med det resultat at grundvandets indhold af nitrat er faldende, og alle lovmæssige krav til drikkevandets maksimale indhold af pesticider og nitrat er overholdt.

Bornholms Regionskommune anfører ligeledes, at solcelleparken ved Kildevad skal medvirke til at opfylde kommunens mål for energi fra solceller.

Foreningen Bornholm anerkender behovet for et skift fra fossil energi til fossilfrie energikilder. Men finder, at en tilsvarende solcellepark kan opføres andre steder på Bornholm, hvor et anlæg vil ligge udenfor fortidsmindebeskyttelseslinjer, og hvor terrænet er fladere.

Dertil skal lægges, at det ofte er attraktivt for lodsejere at afhænde jord til solcelleparker, da prisen på jord erfaringsmæssigt er højere, når en lodsejer sælger jord til anlæg af solceller, end når jorden sælges til landbrugsdrift. Derfor formoder Foreningen Bornholm, at mange bornholmske lodsejere vil finde det attraktivt at sælge jord til anlæg af solcelleparker., og at dette derfor ikke udgør en barriere.

Foreningen Bornholm finder derfor ikke, at der ud fra den samfundsmæssige nytteværdi er tale om et særligt tilfælde.

Risiko for uønsket præcedens

Foreningen Bornholm er stærkt betænkelig ved, om dispensation fra fortidsmindebeskyttelseslinjen ved Kildevad giver en risiko for uønsket præcedens.

Foreningen Bornholm anerkender, at det er attraktivt for Bornholm Regionskommune at få anlagt en solcellepark ved Kildevad, da man på en økonomisk fordelagtig måde kan påberåbe sig både at beskytte grundvandet og opfylde kommunens mål for fossilfri energi.

Efter Foreningen Bornholms bedste vurdering er situationen ”nice to have”, men IKKE ”need to have” for Bornholms Regionskommune.

Foreningen Bornholm ønsker derfor klagenævnets afgørelse af, om fortidsmindebeskyttelsen skal vige, når der opstår en mulighed, som er attraktivt for kommunen i.f.t. opfyldelse af kommunale mål, men hvor der findes alternativer, som i højere grad beskytter øens fortidsminder.

Foreningen Bornholm formoder, at en afgørelse kan have betydning, også på landsplan.

Yderlige redegørelsen fra Foreningen Bornholm vil blive fremsendt

Foreningen Bornholm vil efter klagefristens udløb indsende en yderligere faglig redegørelse, men har p.g.a. sagens omfattende karakter behov for mere tid til at gennemgå sagens akter.

Venlig hilsen, og på bestyrelsens vegne

Elisabeth Falk, kasserer og foreningsrepræsentant i Foreningen Bornholm
Storegade 25
3740 Svaneke